

Diskutera

Kursplanen i ämnet svenska som andraspråk

Läsåret 2011/12 införs en samlad läroplan för var och en av de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan. I den samlade läroplanen för respektive skolform ingår kursplaner och kunskapskrav för samtliga ämnen. Det här diskussionsunderlaget riktar sig till dig som undervisar i ämnet svenska som andraspråk i grundskolan. Materialet är tänkt att kunna användas som ett stöd för att sätta sig in i kursplanen och i den nya samlade läroplanen. Syftet med materialet är att sätta fokus på den nya läroplanens uppbyggnad och struktur samt visa hur den kan användas för planering av undervisningen i ämnet. I diskussionsunderlaget finns ett antal frågeställningar som rör kursplanens syfte, centrala innehåll och kunskapskrav, läroplanens övergripande mål och deras relation till kursplanen i ämnet.

Det finns ett diskussionsunderlag för vart och ett av grundskolans ämnen. Materialen har en gemensam uppbyggnad och frågeställningarna är desamma i alla material. Det som skiljer materialen åt är endast de ämnesspecifika avsnitten.

Till varje kursplan finns dessutom ett kommentarmaterial med bakgrundsresonemang och motiveringar till urval och avgränsningar i kursplanen. Diskussionsunderlagen och kommentarmaterialen är konstruerade för att komplettera varandra.

Det är Skolverkets förhoppning att det här diskussionsunderlaget kan vara ett stöd i lärares och skolors arbete med den nya samlade läroplanen.

Diskussionsunderlaget är strukturerat under följande fyra rubriker:

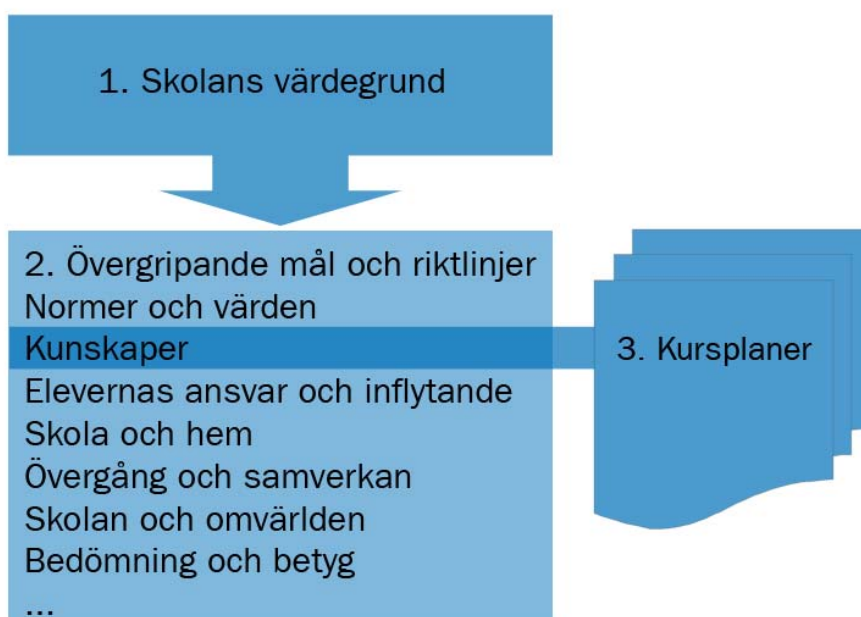
- Den samlade läroplanen
- Kursplanen i ämnet svenska som andraspråk
- Kunskapskrav och bedömning
- En idé till planering

Den samlade läroplanen

Den samlade läroplanen består av tre delar där de två första delarna utgörs av skolans värdegrund och samlade uppdrag samt de övergripande mål och riktlinjer som gäller för utbildningen. Läroplanens tredje del utgörs av de kursplaner och kunskapskrav som gäller för skolformen.

Kursplanerna är konstruerade utifrån de övergripande kunskapsmål som anges i läroplanens andra del och preciserar vilka ämnesspecifika kunskaper som undervisningen ska bidra med.

Övriga mål som anges i läroplanens andra del under *Normer och värden*, *Elevernas ansvar och inflytande*, *Skola och hem*, *Övergång och samverkan*, *Skolan och omvärlden* samt *Bedömning och betyg* preciseras inte i kursplanerna. Under dessa rubriker finns även angivet vilka riktlinjer som gäller för läraren i undervisningen.

Att diskutera

- Hur använder ni de mål och riktlinjer som finns angivna i läroplanens andra del i planeringen och genomförandet av undervisningen i ämnet?
- Är det några mål och riktlinjer som ni arbetar med på ett sätt som ni själva är extra nöjda med? Försök att identifiera vad det kan bero på.
- Är det några mål och riktlinjer som ni har svårare att veta hur ni ska hantera? Försök att identifiera vad det kan bero på och formulera utifrån detta konkreta handlingsalternativ som ni prövar och följer upp.
- Hur gör ni bedömningar av elevernas utveckling i förhållande till de mål som anges i läroplanens andra del? Hur dokumenterar ni detta?

Kursplanen i ämnet svenska som andraspråk

I kursplanens syfte anges vilka kunskaper och förmågor som eleverna ska ges förutsättningar att utveckla. Syftet avslutas med ett antal långsiktiga mål som beskriver de ämnesspecifika förmågor som undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla. Genom undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- välja och använda språkliga strategier
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer, och
- söka information från olika källor och värdera dessa.

Det är dessa förmågor som ligger till grund för kunskapskraven.

Det centrala innehållet anger vad undervisningen i ämnet ska behandla. I ämnet svenska som andraspråk är det centrala innehållet uppdelat i årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9. Det är dessutom indelat i följande fem övergripande kunskapsområden:

- Läsa och skriva
- Tala, lyssna och samtala
- Berättande texter och sakprosatexter
- Språkbruk
- Informationssökning och källkritik

Inom varje kunskapsområde finns ett antal innehållspunkter. Vissa av innehållspunkterna kan återkomma för flera årskurser men skiljer sig då åt när det gäller omfattning och komplexitet. Kursplanen kompletteras med kunskapskrav. Kunskapskraven behandlas utförligare under avsnittet *Kunskapskrav och bedömning*.

Att diskutera:

- Vilka syften lyfts fram i kursplanen för ämnet svenska som andraspråk?
- Vilka likheter och skillnader finns i jämförelse med den tidigare kursplanen?
- Hur relaterar de olika punkterna i det centrala innehållet till syftet med ämnet?
- Vad får införandet av ett centralt innehåll i ämnet svenska som andraspråk för konsekvenser för er undervisning?
- Vad säger syftet om hur ni behöver arbeta med det centrala innehållet?
- Hur arbetar ni för att skapa en likvärdig undervisning för alla elever?

Kunskapskrav och bedömning

Kunskapskraven ska ligga till grund för bedömningen av elevernas kunskaper genom hela skoltiden och är konstruerade utifrån ämnets mål och det centrala innehållet. Kunskapskraven ger stöd för att bedöma elevernas kunskaper och för att upptäcka vad eleven behöver utveckla vidare samt om någon form av stöd behöver sättas in. I ämnet svenska som andraspråk finns kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3 och för betygen A, C och E i slutet av årskurs 6 och 9. I årskurs 3 används kunskapskraven för att bedöma om eleven har godtagbara kunskaper i ämnet och i årskurs 6 och 9 för att bedöma vilket betyg elevens kunskaper motsvarar. Kunskapskraven i årskurs 9 är även utgångspunkt för terminsbetygen i årskurs 7, 8 och 9.¹ För att tydliggöra för eleven vilka kunskaper hon eller han behöver utveckla kan beskrivningarna i kunskapskraven användas som utgångspunkt.

Exempel

I början av årskurs 4 har läraren just bedömt att elevens kunskaper motsvarar *kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3* i ämnet svenska som andraspråk. Läraren kan då visa eleven kunskapskraven för årskurs 6. Utifrån dessa kan läraren och eleven samtala om hur elevens kunskaper och förmågor i ämnet kan utvecklas vidare. På samma sätt kan läraren diskutera beskrivningarna i kunskapskraven för de olika betygen i slutet av årskurs 9 med elever i årskurs 7 eller 8.

Att diskutera

- Vilka krav ställer kunskapskraven på er undervisning?
- Hur arbetar ni för att eleverna ska få kunskap om vad som krävs för olika betyg?
- Hur arbetar ni med att kontinuerligt dokumentera, utvärdera och bedöma elevernas kunskaper?
- Hur ger ni eleverna respons under arbetets gång?
- Hur använder ni resultat från nationella prov eller avstämningar utifrån diagnostiska material och bedömningsstöd i undervisningen?
- Hur försäkrar ni er om att de bedömningar ni gör av elevernas kunskaper är så rättvisa och likvärdiga som möjligt?
- Hur kan kunskapskravens beskrivningar användas när ni formulerar skriftliga omdömen?

---

¹ Betyg i årskurs 6 och 7 träder i kraft först hösten 2012. Under läsåret 2011/2012 ska kunskapskraven för betyget E i slutet av årskurs 6 gälla som godtagbara kunskaper.

En idé till planering

För att främja elevernas lärande och kunskapsutveckling ska undervisningen, enligt läroplanen, ta sin utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper samt i läroplanens övergripande mål och kursplanen i ämnet.

För att illustrera detta presenteras här nedan en idé om hur man kan planera och utforma undervisning i enlighet med den samlade läroplanens första och andra del samt kursplanen och kunskapskraven i ämnet svenska som andraspråk. I de fall man planerar för ämnesövergripande arbetsområden kompletteras planeringen med de övriga ingående ämnens kursplaner och kunskapskrav. Modellen bygger på att elever och lärare tillsammans planerar ett arbetsområde som utgår från kursplanen i svenska som andraspråk samt elevernas förkunskaper och intressen. Modellen ska inte ses som linjär, de olika delarna i den står i dialog med och är beroende av varandra. Exemplet är konstruerat för årskurs 7-9 men idén om planeringsprocessen är överförbar till alla årskurser. Observera att exemplet är övergripande till sin karaktär och endast syftar till att illustrera planeringsprocessen.

Exempel på en planeringsprocess av ett arbetsområde

Ett arbetslag för årskurserna 7-9 ska tillsammans planera ett arbetsområde i ämnet svenska som andraspråk som ska pågå under fem veckor under en vårtermin. Arbetslaget har vid flera tillfällen fört diskussioner utifrån de kunskaper och förmågor som kursplanen i ämnet beskriver att eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen samt läroplanens övergripande mål.

Till exempel

- Hur kan vi arbeta för att ge eleverna *förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften?*
- Hur arbetar vi för att eleverna ska få *möjligheter att utveckla sin förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra?*
- Hur skapar vi arbetsformer som möjliggör att vi *tillsammans med eleverna planerar och utvärderar undervisningen?*

Exempel på en planeringsprocess

- **Förankring i kursplanens syfte**
- Innehåll
- Konkretisering av mål
- Arbetsformer
- Bedömning
- Dokumentation

Förankring i kursplanens syfte

Arbetslaget har sedan tidigare diskuterat att ett framtida arbetsområde ska behandla frågor om demokrati och yttrandefrihet. Under en period har eleverna diskuterat om vad man har rätt att publicera på Internet, vad sådan publicering kan få för konsekvenser och om det finns åsikter som man faktiskt inte får uttrycka. Med anledning av detta bestämmer sig arbetslaget för att arbeta med arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?* I utdraget från syftet nedan är de delar som arbetsområdet kommer att beröra understrukna. Arbetslaget kan konstatera att stora delar av syftet i ämnet svenska som andraspråk berörs i samband med arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?*

Utdrag ur läroplanens tredje del, kursplan i ämnet svenska som andraspråk

Svenska som andraspråk

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts.

Syfte

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära. Undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera på svenska utifrån sin kunskapsnivå, utan att ställa för tidiga krav på språklig korrekthet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva på svenska. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

I undervisningen ska eleverna möta samt få kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sina

kunskaper om svenska språket, dess normer, uppbyggnad, uttal, ord och begrepp samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om och tilltro till den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket.

Genom undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- välja och använda språkliga strategier,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer, och
- söka information från olika källor och värdera dessa.

Lärarna i exemplet undersöker vad eleverna redan kan och vad de vill lära sig. Det senare är betydelsefullt eftersom de är måna om att sätta in arbetsområdet i ett för eleverna meningsfullt och intresseskapande sammanhang. Lärarna låter eleverna berätta om sina erfarenheter av olika former av demokrati och förtryck samt vad de inledningsvis anser om vilka fördelar och nackdelar som finns med yttrandefrihet. De får också ge förslag på aktiviteter de vill göra inom ramen för arbetsområdet samt vilket innehåll som kan vara relevant till det aktuella arbetsområdet.

Exempel på en planeringsprocess

- Förankring i kursplanens syfte
- **Innehåll**
- Konkretisering av mål
- Arbetsformer
- Bedömning
- Dokumentation

Innehåll

Lärarna diskuterar kursplanens centrala innehåll för årskurs 7-9 och vad som skulle kunna vara relevant att behandla i arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?*

Arbetslaget ser att de utifrån kursplanen har stora möjligheter att tillsammans med eleverna bestämma innehåll som är bekant och elevnära. I rutan nedanför är det innehåll som lärarna bestämmer sig för att behandla i det aktuella arbetsområdet understruket.

Utdrag ur läroplanens tredje del, Kursplaner, svenska som andraspråk

I årskurs 7–9

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Redigering och disposition av texter med hjälp av dator. Olika funktioner för språkbehandling i digitala medier.
- Språkets struktur med stavningsregler, skiljetecken, ordklasser och satsdelar.
- Meningsbyggnad på svenska i jämförelse med elevens modersmål samt hur orsakssamband kan formuleras genom olika typer av bisatser.
- Ordböcker och andra hjälpmedel för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd i tal och skrift i skolans ämnen när det egna svenska språket inte räcker till.
- Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra en presentation.
- Svenska språkets prosodi och uttalets betydelse för att göra sig förstådd. Olika variationer av talad svenska.

Berättande texter och sakprosatexter

- Skönlitteratur, lyrik, dramatik, sagor och myter från olika tider och skilda delar av världen. Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Språkliga drag, uppbyggnad och berättarperspektiv i skönlitteratur. Parallellhandling, tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar, inre och yttre dialoger.

- Några skönlitterära genrer och hur de stilistiskt och innehållsligt skiljer sig ifrån varandra.
- Några skönlitterära betydelsefulla författare och deras verk samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i.
- Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syften, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag samt deras ord och begrepp.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreläsningar och webbtexter.
- Kombinationer av olika texttyper till nya texter, till exempel informerande texter med inslag av argumentation.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära genom att identifiera nyckelord och föra anteckningar.
- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp från skolans ämnen och vardagsspråk samt nya ord i språket, till exempel lånord.
- Ordbildning, till exempel avledningar med suffix och prefix. Bildspråk och idiomatiska uttryck.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.
- Språkets betydelse för att utöva inflytande och för den egna identitetsutvecklingen.
- Etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och sammanhang.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning på bibliotek och på Internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man citerar och gör källhänvisningar.
- Hur man sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Exempel på en planeringsprocess

- Förankring i kursplanens syfte
- Innehåll
- **Konkretisering av mål**
- Arbetsformer
- Bedömning
- Dokumentation

Konkretisering av mål

Lärarna i exemplet vill tydliggöra vilka kunskaper och förmågor som eleverna under arbetet ska ges förutsättningar att utveckla. De konkretiserar därför målen i ämnets syfte. Konkretiseringen innebär för arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?* att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

- sin förmåga att argumentera kring egna åsikter både muntligt och skriftligt
- sin förmåga att läsa olika typer av texter och reflektera över och tolka deras budskap
- sin förmåga att föra ihop innehåll eller budskap från olika texter i sina resonemang
- sin förmåga att skriva berättande och argumenterande texter med anpassning till texttyp och språkliga normer
- sin förmåga att utifrån egna och givna frågeställningar använda olika typer av källor för att söka, välja ut och sammanställa för frågeställningarna relevant information
- sin förmåga att föra kritiska resonemang om de källor som använts

---

Exempel på en planeringsprocess

- Förankring i kursplanens syfte
- Innehåll
- Konkretisering av mål
- **Arbetsformer**
- Bedömning
- Dokumentation

Arbetsformer

I valet av arbetsformer utgår lärarna från läroplanens två första delar. Där anges bland annat riktlinjer som läraren har att förhålla sig till när det gäller elevernas utveckling och lärande.

Utdrag ur läroplanens andra del 2.2 Kunskaper

Riktlinjer

Läraren ska

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel.

Med stöd av de inledande diskussionerna med eleverna väljer lärarna att eleverna under arbetsområdet bland annat ska få läsa olika skönlitterära texter och sakprosatexter som behandlar frågor om demokrati och förtryck av olika slag. Eleverna ska också få många möjligheter att skriva egna texter och att diskutera och argumentera kring sina uppfattningar samt använda olika medier för att söka, välja ut och sammanställa information och dokumentera arbetet. I arbetsområdet ska eleverna alltså ges många möjligheter att arbeta med sitt språk och sin lust att uttrycka sig. Detta är några exempel på vad lärarna väljer att genomföra.

Exempel på en planeringsprocess

- Förankring i kursplanens syfte
- Innehåll
- Konkretisering av mål
- Arbetsformer
- **Bedömning**
- Dokumentation

Bedömning

Lärarna i exemplet vill att eleverna ska förstå vad de förväntas lära sig inom ramen för arbetsområdet och få möjligheter att ta ansvar för sitt lärande. Därför planerar de för hur de fortlöpande ska arbeta med bedömning och feedback inom ramen för arbetsområdet samt hur de ska göra eleverna delaktiga i detta. Lärarna stödjer sig på läroplanens övergripande mål om bedömning och betyg.

Utdrag ur läroplanens andra del, 2.7 Bedömning och betyg

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier, och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

För att tydliggöra för eleverna vad de förväntas lära sig utgår lärarna i exemplet från *kunskapskraven slutet av årskurs 9*. De delar i kunskapskraven som lärarna kommer att utgå ifrån i sin bedömning under och efter arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?* är understruken i rutan nedanför, där kunskapskravet för betygssteget E valts som exempel. Arbetslaget konstaterar att det begränsade arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?* ger ett brett bedömningsunderlag som berör stora delar av kunskapskraven i ämnet svenska som andraspråk.

Kunskapskrav för betygssteget E i slutet av årskurs 9 för ämnet svenska som andraspråk

Eleven kan läsa skönlitteratur och sakprosatexter med **flyt** genom att, på ett **i huvudsak fungerande** sätt, välja och använda lässtrategier utifrån olika texters särdrag. Genom att göra **enkla** sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med **viss** koppling till tidsaspekter och orsakssamband visar eleven **grundläggande** läsförståelse. Dessutom kan eleven utifrån egna erfarenheter och referensramar samt olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om **tydligt framträdande budskap** i olika verk. Eleven för också **enkla** resonemang om verket med kopplingar till dess upphovsman och drar då **till viss del** underbyggda slutsatser om samband mellan verk och upphovsman.

Eleven kan skriva olika slags texter med **viss** språklig variation, **enkel** textbindning och **i huvudsak** fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer. De berättande texter eleven skriver innehåller **enkla** gestaltande beskrivningar och berättargrepp samt dramaturgi med **enkel** uppbyggnad. Eleven kan söka, välja ut och sammanställa information från ett **avgränsat** urval av källor och för då **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans. Sammanställningarna kännetecknas av **enkla** beskrivningar och förklaringar, **enkelt** och fungerande kunskapsrelaterat språk samt **i huvudsak** fungerande struktur, citat och källhänvisningar. Genom att kombinera olika texttyper, estetiska uttryck och medier så att de olika delarna samspelar på ett **i huvudsak** fungerande sätt kan eleven förtydliga,

förstärka och levandegöra sina texters budskap. Dessutom kan eleven ge **enkla** omdömen om texters innehåll, språk och uppbyggnad och utifrån respons bearbeta texter mot ökad tydlighet, kvalitet och uttrycksfullhet på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Eleven kan med en **i huvudsak fungerande** kombination av vardagsrelaterat och ämnesrelaterat språk samtala om och diskutera varierande ämnen på ett **enkelt** sätt. I sådana situationer kan eleven ställa frågor och framföra åsikter med **enkla och till viss del** underbyggda argument på ett sätt som **till viss del för samtalen och diskussionerna framåt**. Eleven väljer och använder då **i huvudsak** fungerande språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd. Dessutom kan eleven förbereda och genomföra **enkla** muntliga redogörelser med **i huvudsak** fungerande struktur, innehåll och språk och **viss** anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Eleven kan föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om språkliga varianter inom svenskan samt några tydligt framträdande skillnader och likheter mellan svenskan och andra språk.

Exempel på en planeringsprocess

- Förankring i kursplanens syfte
- Innehåll
- Konkretisering av mål
- Arbetsformer
- Bedömning
- **Dokumentation**

Dokumentation

Lärarna i exemplet diskuterar och bestämmer sig för hur de ska bedöma elevernas lärande och utveckling inom ramen för arbetsområdet och vid vilka tillfällen detta ska ske samt hur elevernas lärande och utveckling ska dokumenteras.

Tillsammans med kunskapskraven blir detta ett underlag för fortsatt formativ bedömning av hur eleven kan fortsätta att utvecklas i riktning mot ämnets syfte och läroplanens övergripande mål. Det blir även en del i det underlag som ligger till grund för de skriftliga omdömena som lärarna skriver inför utvecklingssamtalet.

Lärarna i exemplet planerar också att använda bedömningsunderlagen som utgångspunkt för att utvärdera den egna undervisningen med syfte att utveckla dess kvalitet så att elevernas måluppfyllelse kan öka.

Sammanfattning av planeringen

Lärarna i exemplet har planerat arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?* för årskurserna 7-9. Planeringen formuleras skriftligt och används för att informera elever och föräldrar om arbetsområdet.

För arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?* kom planeringen för årskurs 7-9 att se ut så här:

Planering för arbetsområde *Rätt att säga vad jag tycker?* årskurs 7-9

Under fem veckor av vårterminen kommer vi att arbeta med arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?* i ämnet svenska som andraspråk.

Demokrati och yttrandefrihetsfrågor är centrala i vårt samhälle både för barn och vuxna. Du som snart lämnar grundskolan behöver ha kunskaper om vad demokrati och yttrandefrihet innebär, vilka rättigheter och vilket ansvar det för med sig. Du behöver också fundera över vad du själv tycker och tänker i sådana frågor. Genom att läsa texter som berör sådana frågor och genom att själv få uttrycka dig kring dem i tal och skrift ökar dina kunskaper om förhållanden i Sverige såväl som andra delar av världen samtidigt som dina språkliga förmågor utvecklas och du blir allt bättre på att tänka, läsa, skriva, tala och lyssna.

Följande mål i ämnet ligger till grund för arbetsområdet:

- formulera sig och kommunicera i tal och skrift,
- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer och
- söka information från olika källor och värdera dessa

I arbetsområdet *Rätt att säga vad jag tycker?* ska du få möjlighet att utveckla

- din förmåga att argumentera kring egna åsikter både muntligt och skriftligt
- din förmåga att läsa olika typer av texter och reflektera över och tolka deras budskap
- din förmåga att föra ihop innehåll eller budskap från olika texter i dina resonemang
- din förmåga att skriva berättande och argumenterande texter med anpassning till texttyp och språkliga normer
- din förmåga att utifrån egna och givna frågeställningar använda olika typer av källor för att söka, välja ut och sammanställa för frågeställningarna relevant information
- din förmåga att föra kritiska resonemang om de källor som använts

Bedömning

I arbetsområdet bedöms på vilket sätt

- du kan argumentera genom att någon av lärarna lyssnar när du deltar i muntliga diskussioner och genom att läsa de argumenterande texter du skriver och samtala med dig om dem.
- du kan läsa, reflektera över och tolka texter genom att någon av lärarna lyssnar på dig när du läser och återger din förståelse av och dina tankar om texter av olika slag och samtalar med dig om texter som ingår i arbetsområdet
- du kan föra ihop innehåll eller budskap från olika texter i dina resonemang genom att du får samtala eller skriva om frågor som du hämtat information om från flera texter.
- du kan skriva texter genom att dina lärare följer dig i ditt skrivarbete och läser texter och ger dig respons på dem både under tiden som du skriver dem och när du är klar med dem.
- du kan söka, välja ut och sammanställa information genom att både du och lärarna dokumenterar arbetet under tiden som det pågår .
- du kan föra kritiska resonemang om dina källor genom att du får samtala med några klasskamrater och en lärare om styrkor och svagheter hos de källor du använt.

När någon lärare lyssnar på dig eller läser något du har skrivit kommer du att få veta vad du har utvecklat och vad du kan utveckla vidare.

Undervisning

För att du ska få möjlighet att lära dig allt det här ska vi på lektionerna läsa olika typer av skönlitterära texter där vi får möta människor som lever både under olika former av förtryck och i mer demokratiska samhällsformer. Vi kommer också att läsa varierade former av sakprosa där vi får en mer beskrivande och förklarande bild av olika frågor som rör demokrati och yttrandefrihet. Du kommer att få diskutera både texternas budskap och de tankar som texterna väcker hos dig. Du kommer dessutom att få argumentera för dina egna åsikter på olika sätt och också diskutera för- och nackdelar med demokrati och yttrandefrihet. I arbetsområdet kommer du att få skriva mycket, både egna berättelser där du får gestalta en påhittad persons liv och olika former av sakprosa där du får beskriva någon fråga som du själv väljer som rör demokrati och yttrandefrihet. Till dessa texter kommer du att få söka information i olika källor, det kan vara böcker eller intervjuer såväl som TV-program eller texter från andra medier. Du får förstås också själv gärna lämna idéer på sådant du tycker skulle vara intressant att ta upp på lektionerna.

Exempel på en planeringsprocess

- Förankring i kursplanens syfte
- Innehåll
- Konkretisering av mål
- Arbetsformer
- Bedömning
- Dokumentation

Planera ett arbetsområde

Här nedan följer ett antal frågor som tillsammans med exemplet ovan kan vara en utgångspunkt för planering av ett arbetsområde eller en arbetsuppgift.

Förankring i kursplanens syfte

- Vilka delar ur syftet vill vi skapa ett arbetsområde eller arbetsuppgift kring?
- Hur tar vi reda på elevernas förkunskaper och vad kan de ha inflytande över i planeringen av arbetsområdet?

Innehåll

- Vad av det centrala innehållet kommer att behandlas i arbetsområdet?
- Finns det idéer från lärare eller elever på ytterligare innehåll som vi ser skulle kunna vara relevant att behandla inom ramen för arbetsområdet?

Konkretisering av mål

- Hur tydliggör vi arbetsområdet för eleverna så att de är medvetna om målet med arbetet?
- Hur kan vi konkretisera de utvalda målen i det aktuella arbetsområdet?

Arbetsätt

- Vilka delar från den samlade läroplanens övergripande mål ska eleverna ges möjlighet att utveckla i det aktuella arbetsområdet?
- Hur introducerar, genomför och avslutas arbetsområdet så att eleverna ges möjlighet att utvecklas i riktning mot ämnets syfte och läroplanens övergripande mål?
- Hur stimulerar vi elevernas språkutveckling inom ramen för arbetsområdet?
- Vilka andra ämnen kan kopplas till arbetsområdet för att skapa större sammanhang och helheter?

Bedömning

- Hur och när kan elevernas kunskaper och förmågor bedömas i relation till arbetsområdet och ämnets kunskapskrav både under arbetsprocessen och efter genomfört arbete?
- Vilka redovisningsformer ger eleverna möjlighet att visa de kunskaper som det är tänkt att de ska utveckla?

Dokumentation

- Hur dokumenterar vi varje elevs kunskapsutveckling?
- Hur kan vi använda dokumentationen för att utvärdera vår undervisning?
- Hur överför vi de erfarenheter vi gör i arbetsområdet till andra arbetsområden?
- Hur delger vi andra kollegor våra erfarenheter?